τους, κατά την έννοια του άρθρου 16 της Σύμβασης, ακόμη και στην περίπτωση άσκησης αναίρεσης, καίτοι οι εθνικοί δικονομικοί κανόνες περιορίζουν την εξέταση του δικαστηρίου μόνο στους λόγους που επικαλούνται οι διάδικοι.

3. Η έννοια της διαφοράς σε «θέματα καταχωρίσεως ή κύρους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας», που μνημονεύει το άρθρο 16, περίπτωση 4, πρέπει να θεωρηθεί ως αυτόνομη έννοια που προορίζεται να έχει ομοιόμορφη εφαρμογή σε όλα τα συμβαλλόμενα κράτη.

4. Η έννοια της διαφοράς «σε θέματα καταχωρίσεως ή κύρους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας» που αναφέρεται στο άρθρο 16, περίπτωση 4, της Σύμβασης της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 δεν περιλαμβάνει τη διαφορά μεταξύ υπαλλήλου δημιουργού μιας εφευρέσεως, για την οποία ζητήθηκε ή χορηγήθηκε δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, και του εργοδότη του, όταν αυτή αφορά τα αντίστοιχα επί του εν λόγω διπλώματος ευρεσιτεχνίας δικαιώματά τους που απορρέουν από τη μεταξύ τους σχέση εργασίας.

Στην υπόθεση 288/82,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Hoge Raad των Κάτω Χωρών προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971 περί της ερμηνείας από το Δικαστήριο της Σύμβασης της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της κατ' αναίρεση δίκης που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Ferdinand M. J. J. Duijnstee, συνδίκου πτωχεύσεως της εταιρείας περιορισμένης ευθύνης BV Schroefboutenfabriek,

και

Lodewijk Goderbauer, η έκδοση προδικαστικής απόφασης ως προς την ερμηνεία του άρθρου 19, καθώς και του άρθρου 16, περίπτωση 4, της Σύμβασης,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα)

συγκείμενο από τους J. Mertens de Wilmars, πρόεδρο, T. Koopmans και K. Bahlmann, προέδρους τμήματος, A. O'Keeffe και G. Bosco, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: S. Rozès
γραμματέας: P. Heim

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

I — Πραγματικά περιστατικά και έγγραφη διαδικασία

Κατά το διάστημα που εργαζόταν ακόμη στην εταιρεία BV Schroefboutenfabriek, ο Goderbauer πραγματοποίησε στις Κάτω Χώρες μια εφεύρεση και συγκεκριμένα μια «μέθοδο στερέωσης σιδηροτροχιάς σε εγκάρσια δοκό» για την οποία του χορηγήθηκε στη χώρα αυτή δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Επίσης ζήτησε και, σε ορισμένες περιπτώσεις, του έχουν ήδη χορηγηθεί διπλώματα ευρεσιτεχνίας σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες (μεταξύ των οποίων το Βέλγιο, η Γαλλία, η Ιταλία, και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία, οι οποίες είναι συμβαλλόμενα μέρη στη Σύμβαση των Βρυξελλών του 1968), καθώς και σε μη ευρωπαϊκές χώρες.

Με αίτηση για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων που υπέβαλε στο Arrondissementsrechtbank του Maastricht, ο Duijnstee, σύνδικος της πτωχεύσεως της εταιρείας BV Schroefboutenfabriek, ισχυρίστηκε, προσκομίζοντας απόφαση του ολλανδικού γραφείου διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, ότι η πτωχεύσασα εταιρεία έχει δικαίωμα επί του ολλανδικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας κατ' εφαρμογή του άρθρου 10 του ολλανδικού νόμου περί διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και ζήτησε να υποχρεωθεί ο Goderbauer να μεταβιβάσει στην εν λόγω εταιρεία όλα τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας που έχει λάβει, καθώς και όλες τις αιτήσεις για χορήγηση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που έχει υποβάλει στην αλλοδαπή.

Με αγωγή που άσκησε ενώπιον του ιδίου δικαστηρίου στις 21 Δεκεμβρίου 1979, ο Goderbauer ζητεί να αναγνωριστεί ότι «στο μέτρο που τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας και οι αιτήσεις περί χορηγήσεως των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που αναφέρονται στην αγωγή ανήκουν στην πτωχεύσασα εταιρεία, ο Goderbauer έχει έναντι του συνδίκου δικαίωμα παρακρατήσεως επί των εν λόγω διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και των συναφών αιτήσεων».

Ο σύνδικος πτωχεύσεως, εναγόμενος στην εν λόγω δίκη, ζήτησε ως κύριο αίτημα την απόρριψη του αιτήματος του Goderbauer, ενώ με ανταγωγή που άσκησε ζήτησε από το Δικαστήριο να διατάξει τον Goderbauer να συμπράξει, επί απειλή επιβολής χρηματικής ποινής, στη μεταβίβαση των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και των αιτήσεων περί χορηγήσεώς τους.

Μετά την απόρριψη, με απόφαση του Arrondissementsrechtbank της 24ης Απριλίου 1980, τόσο της αγωγής όσο και της ανταγωγής, η υπόθεση ήχθη ενώπιον του Gerechtshof του 's-Hertogenbosch, το οποίο επικύρωσε στις 20 Μαΐου 1981 την απόφαση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου.

Κατόπιν αυτού, ο σύνδικος της πτωχεύσεως υπέβαλε ενώπιον του Hoge Raad αίτηση αναιρέσεως, επικαλούμενος παράβαση κανόνα δικαίου, στο μέτρο που η απόφαση του Gerechtshof του 's-Hertogenbosch παρέβη το νόμο περί των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

Πάντως, με τις προτάσεις του που ανέπτυξε κατά τη συνεδρίαση της 17ης Σεπτεμβρίου 1982, ο γενικός εισαγγελέας του Hoge Raad υπογράμμισε ότι, προτού εξεταστεί ο λόγος αναιρέσεως, έπρεπε να εξακριβωθεί αν τα ολλανδικά δικαστήρια είναι αρμόδια να αποφανθούν επί της διαφοράς. Πράγματι, παρατήρησε ότι, παρόλον ότι, σύμφωνα με τους ολλανδικούς δικονομικούς κανόνες (άρθρο 419, παράγραφος 1, του κώδικα πολιτικής δικονομίας), «το Hoge Raad περιορίζεται στην εξέταση των λόγων αναιρέσεως» και δεν είναι επομένως υποχρεωμένο στην προκειμένη περίπτωση να εξετάσει τη δικαιοδοσία του, εντούτοις το άρθρο 19 της Σύμβασης του 1968 επιβάλλει

σε δικαστήριο συμβαλλόμενου κράτους να κηρύσσεται αυτεπάγγελτα αναρμόδιο, εφόσον «καλείται να κρίνει, ως κύριο αίτημα, διαφορά για την οποία δικαστήριο άλλου συμβαλλόμενου κράτους έχει αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 16». Και, η περίπτωση 4 του άρθρου 16 προβλέπει ακριβώς ότι «σε θέματα καταχωρίσεως ή κύρους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας» έχουν αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία τα «δικαστήρια του συμβαλλόμενου κράτους στο έδαφος του οποίου η κατάθεση ή η καταχώρηση ζητήθηκε», πράγμα που συνεπάγεται ότι στην υπό κρίση υπόθεση συντρέχει αποκλειστική διεθνής δικαιοδοσία των άλλων κρατών που προσχώρησαν στη Σύμβαση, όσον αφορά τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας που ζητήθηκαν ή χορηγήθηκαν στο έδαφός τους. Ο γενικός εισαγγελέας πρότεινε επομένως την υποβολή από το Hoge Raad στο Δικαστήριο ορισμένων ερωτημάτων σχετικά με την ερμηνεία διατάξεων της Σύμβασης των Βρυξελλών.

Με απόφαση της 29ης Οκτωβρίου 1982, το Hoge Raad ανέβαλε την εκδίκαση της υπόθεσης και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα ερωτήματα:

«1. Η υποχρέωση που το άρθρο 19 της Σύμβασης του 1968 επιβάλλει στο δικαστήριο συμβαλλόμενου κράτους να κηρύσσεται αυτεπάγγελτα αναρμόδιο συνεπάγεται ότι διάταξη όπως το άρθρο 419, παράγραφος 1, [του ολλανδικού κώδικα πολιτικής δικονομίας] που προαναφέρθηκε είναι ανενεργός, υπό την έννοια ότι το ακυρωτικό δικαστήριο οφείλει να περιλάβει στην εξέτασή του και το αν η επίδικη απόφαση εκδόθηκε επί διαφοράς, όπως η αναφερόμενη στο άρθρο 19, σε περίπτωση δε που δοθεί καταφατική απάντηση στο ερώτημα αυτό, οφείλει να εξαφανίσει την επίδικη απόφαση, έστω και αν το εν λόγω ζήτημα δεν προβλήθηκε ως λόγος αναιρέσεως;

2. Το αν πρόκειται για διαφορά «σε θέματα καταχωρίσεως ή κύρους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας» κατά την έννοια του άρθρου 16, περίπτωση 4, της Σύμβασης του 1968, πρέπει να επιλυθεί:

α) βάσει του δικαίου του συμβαλλόμενου κράτους στα δικαστήρια του οποίου παραπέμπει η διάταξη;

β) βάσει του lex fori;

γ) βάσει αυτόνομης ερμηνείας της σχετικής διάταξης;

3. Σε περίπτωση που στο δεύτερο ερώτημα δοθεί η υπό γ) απάντηση, αίτημα όπως αυτό που διατυπώνεται στην προκειμένη περίπτωση — και περιγράφεται στο σημείο 3.3. — πρέπει να θεωρηθεί ως αίτημα κατά την έννοια του άρθρου 16, περίπτωση 4;»

Η απόφαση περί παραπομπής πρωτοκολλήθηκε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 3 Νοεμβρίου 1982.

Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν, δυνάμει του άρθρου 5 του πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971 και σύμφωνα με το άρθρο 20 του πρωτοκόλλου περί του οργανισμού του Δικαστηρίου, η κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, εκπροσωπούμενη από τον Christof Böhmer, η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον J. D. Howes, του Treasury Solicitor's Department, και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από το νομικό της σύμβουλο Erich Zimmermann, επικουρούμενο από τον H. Stein, δικηγόρο Zwolle.

Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και μετά από ακρόαση της γενικής εισαγγελέα, το Δικαστήριο αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων. Με διάταξη της 4ης Μαΐου 1983, που έλαβε κατ' εφαρμογή του άρθρου 95, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού διαδικασίας, το Δικαστήριο αποφάσισε επίσης να αναθέσει την υπόθεση στο τέταρτο τμήμα.

II — Γραπτές παρατηρήσεις που κατατέθηκαν δυνάμει του άρθρου 20 του πρωτοκόλλου περί του οργανισμού του Δικαστηρίου

Όσον αφορά το πρώτο ερώτημα, *η κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας* είναι της γνώμης ότι το άρθρο 19 της Σύμβασης έχει την έννοια ότι το δικαστήριο συμβαλλόμενου κράτους, το οποίο καλείται να κρίνει ως κύριο ζήτημα διαφορά για την οποία δικαστήριο άλλου συμβαλλόμενου κράτους έχει αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία δυνάμει του άρθρου 16 της Σύμβασης, οφείλει να κηρυχθεί αναρμόδιο, ανεξάρτητα από το αν οι διάδικοι έχουν εγείρει ή όχι το ζήτημα της έλλειψης δικαιοδοσίας.

Η ερμηνεία αυτή προκύπτει τόσο από τη διατύπωση της διάταξης, όσο και από τις προπαρασκευαστικές εργασίες της Σύμβασης.

Οι διατάξεις 19 και 20 της Σύμβασης, οι οποίες αφορούν τον έλεγχο από τα δικαστήρια των συμβαλλόμενων κρατών της διεθνούς δικαιοδοσίας τους, εκφράζουν με τρόπο πανηγυρικό την αρχή, κατά την οποία τα δικαστήρια των συμβαλλόμενων κρατών εφαρμόζουν αυτεπάγγελτα τις διατάξεις της Σύμβασης, χωρίς να έχει σημασία αν οι διάδικοι τις επικαλούνται ή όχι. Εξάλλου, όπως προκύπτει και από την έκθεση Jenard (κεφάλαιο III, τμήμα II), αυτή ακριβώς η αρχή ήταν που ενέπνευσε τους συντάκτες της Σύμβασης. Σε περίπτωση που δικαστήριο συμβαλλόμενου κράτους απέχει να εφαρμόσει αυτεπάγγελτα το άρθρο 19, η απόφασή του δεν αναγνωρίζεται, ούτε εκτελείται στα λοιπά συμβαλλόμενα κράτη.

Η προαναφερθείσα αρχή δεν ισχύει μόνον για τα πρωτοβάθμια δικαστήρια, αλλ' επίσης και για τα δικαστήρια που δικάζουν κατ' έφεση ή κατ' αναίρεση. Αυτό απορρέει από το γεγονός ότι οι αποκλειστικές δικαιοδοσίες των δικαιοδοτικών οργάνων αποτελούν τμήμα της δημόσιας δικονομικής τάξης, η οποία καθορίζει μια δικαστική διαδικασία στο σύνολό της. Οι αποφάσεις ως προς το αν εκείνο που κρίνει υπόθεση, η οποία περικλείει και στοιχεία διεθνούς δικαιοδοσίας, είναι εθνικό ή αλλοδαπό δικαστήριο, δεν αφορά μόνο τα συμφέροντα των διαδίκων, αλλ' επίσης και τα συμφυή με την απονομή της δικαιοσύνης συμφέροντα. Συνεπώς, δεν είναι δυνατό να γίνει δεκτό ότι νομικές ρυθμίσεις που αποβλέπουν στην αποσυμφόρηση των δικαστηρίων και την επίσπευση της διαδικασίας έχουν επίσης ως αντικείμενο την επίλυση του ζητήματος της διεθνούς δικαιοδοσίας ενός δικαστηρίου. Κατά συνέπεια, τα δικαστήρια συμβαλλόμενου κράτους δεν μπορούν να εξαρτήσουν τον έλεγχο της δικαιοδοσίας τους από το αν έγινε ή όχι κατά τη διάρκεια της δίκης επίκληση του λόγου που αφορά την έλλειψη της διεθνούς δικαιοδοσίας.

Όσον αφορά το δεύτερο ερώτημα, η κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας θεωρεί ότι, προκειμένου να κριθεί αν πρόκειται για διαφορά «σε θέματα καταχωρίσεως ή κύρους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας», κατά την έννοια του άρθρου 16, περίπτωση 4, της Σύμβασης, πρέπει να γίνει παραπομπή στις διατάξεις ουσιαστικού δικαίου του συμβαλλόμενου κράτους, στα δικαστήρια του οποίου παραπέμπει το εν λόγω άρθρο.

Καταρχήν, πρόκειται γι' αυτόνομη ερμηνεία των εννοιών που περιέχει η Σύμβαση και κατά συνέπεια για ομοιόμορφη ερμηνεία, από την άποψη του ουσιαστικού τους περιεχομένου, για όλα τα δικαστήρια των συμβαλλόμενων κρατών και όχι για ερμηνεία με βάση το εθνικό δίκαιο· ανταποκρίνεται με καλύτερο τρόπο στον επιδιωκόμενο από την Σύμβαση σκοπό, στην ενοποίηση δηλαδή των συστημάτων πολιτικής δικονομίας των διαφόρων κρατών μελών της ΕΟΚ. Επιτρέπονται πάντως εξαιρέσεις από την αυτόνομη αυτή ερμηνεία στις περιπτώσεις που το προβλέπει η ίδια η Σύμ-

βαση ή όταν το απαιτούν ειδικοί λόγοι. Το άρθρο 16 όμως της Σύμβασης δεν δίδει ίδιο ορισμό των εννοιών που περιέχει, δεδομένου ότι το πλαίσιο ενός ορισμού χαράσσεται από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1, καθώς και από το κείμενο του προαναφερθέντος άρθρου 16. Στο βαθμό όμως που υφίστανται αμφίβολες περιπτώσεις εντός του εν λόγω πλαισίου, δεν χωρεί αυτόνομη ερμηνεία της Σύμβασης. Πράγματι, η ερμηνεία αυτή είναι δυνατόν να αποκλίνει από το περιεχόμενο των εννοιών που τους αποδίδεται στο κράτος, τα δικαστήρια του οποίου είναι τα μόνα αρμόδια όσον αφορά παραδείγματος χάρη την κατάθεση ή καταχώριση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Αυτό θα συνεπαγόταν θετικές και αρνητικές συγκρούσεις αρμοδιοτήτων, οι οποίες πάντως προσλαμβάνουν όλως ιδιαίτερη σημασία, επειδή αφορούν θέματα αποκλειστικών δικαιοδοσιών.

Ένας ορισμός σύμφωνα με το lex fori προσκρούει στις ίδιες επιφυλάξεις.

Προκειμένου να διατηρηθεί ο δεσμός μεταξύ των εφαρμοστέων διατάξεων ουσιαστικού δικαίου και της δικονομικής εκτέλεσής τους, πρέπει επομένως να προτιμηθεί ο ορισμός που δίδεται στον τόπο του δικαστηρίου που έχει αποκλειστική δικαιοδοσία. Με τον τρόπο αυτό καθίσταται δυνατή η ομοιόμορφη σε όλα τα συμβαλλόμενα κράτη εκτίμηση, γεγονός που οδηγεί στην αποφυγή των συγκρούσεων αρμοδιότητας. Επιπλέον, παρόμοια ερμηνεία συνάδει με την έννοια και το σκοπό του άρθρου 16· πράγματι, οι λόγοι που δικαιολογούν την απονομή αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας στα δικαστήρια συγκεκριμένου συμβαλλόμενου κράτους συνηγορούν επίσης υπέρ της λύσης που συνίσταται στη διευθέτηση των ζητημάτων ερμηνείας σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους αυτού.

Η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα καθιστά περιττή την εξέταση του τρίτου.

Η *κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου* διερωτάται καταρχάς μήπως όλως τυχαία η διαφορά υπάγεται στην πτώχευση, η οποία δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης, δίνει όμως αρνητική απάντηση επ' αυτού, παρατηρώντας ότι, σύμφωνα με την νομολογία του Δικαστηρίου (πρβλ. απόφαση της 22. 2. 1979 στην υπόθεση 133/78, Gourdain, Jurispr. 1979, σ. 733), προκειμένου οι αποφάσεις που αφορούν την πτώχευση να μην εμπίπτουν στη σφαίρα εφαρμογής της Σύμβασης, «πρέπει να την αφορούν άμεσα», γεγονός που δεν συντρέχει στην υπό κρίση υπόθεση.

Όσον αφορά το ερώτημα αν το Hoge Raad πρέπει να θεωρηθεί ότι δεσμεύεται από το άρθρο 419, παράγραφος 1, του ολλανδικού κώδικα πολιτικής δικονομίας ή από το άρθρο 19 της Σύμβασης, η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου θεωρεί ότι, όταν εθνικό δικαστήριο καλείται να επιλέξει σε περίπτωση συγκρούσεως μεταξύ των δικονομικών κανόνων που εφαρμόζει και των διατάξεων του άρθρου 19, οι τελευταίες είναι υποχρεωτικές και πρέπει να υπερισχύουν. Παρατηρεί ότι, όταν η υπόθεση αφορά θέμα που υπάγεται στην αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων άλλου συμβαλλόμενου κράτους δυνάμει του άρθρου 16, το άρθρο 19 ορίζει με τον πλέον ρητό τρόπο ότι το εθνικό δικαστήριο οφείλει να κηρυχθεί αυτεπάγγελτα αναρμόδιο. Άλλωστε, σύμφωνα με το άρθρο 28, πρώτη παράγραφος, απόφαση δικαστηρίου, το οποίο παρέλειψε να κηρυχθεί αναρμόδιο, δεν αναγνωρίζεται στα άλλα συμβαλλόμενα κράτη.

Όσον αφορά την ερμηνεία της εννοίας των διαφορών «σε θέματα καταχωρίσεως ή κύρους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας», η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου εκκινεί από τη σκέψη ότι το αν τα εθνικά δικαστήρια είναι αρμόδια ή όχι σε συγκεκριμένη περίπτωση πρέπει πάντοτε να εξετάζεται κατά το lex fori. Αλλ' όσον αφορά τις υποθέσεις που διέπονται από τη Σύμβαση του 1968, για όλα τα συμβαλλόμενα κράτη lex fori είναι η ίδια η Σύμβαση. Πρό-

κειται για κοινοτικές διατάξεις, οι οποίες, υπό την έννοια αυτή, πρέπει να τύχουν της ίδιας ερμηνείας σε καθένα από τα εν λόγω συμβαλλόμενα κράτη. Συνεπώς, στο άρθρο 16, περίπτωση 4, πρέπει να δοθεί κοινή ερμηνεία.

Για το λόγο αυτό, η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου στρέφεται προς το ζήτημα του ποια πρέπει να είναι αυτή η κοινή ερμηνεία. Κατά την άποψή της, πρόκειται στην πραγματικότητα αποκλειστικά και μόνο για τον καθορισμό των κριτηρίων που πρέπει να εφαρμόζονται προκειμένου να αποφασιστεί αν πρόκειται για δίκη «σε θέματα καταχωρίσεως... διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας», εφόσον καμία πλευρά δεν υποστήριξε την άποψη ότι η εκκρεμής ενώπιον του Hoge Raad διαφορά αφορά το κύρος των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

Η καταχώριση των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας υπάγεται στην αποκλειστική δικαιοδοσία των συναφών εθνικών αρχών και, σε τελευταία ανάλυση, των εθνικών δικαστηρίων. Πάντως, δεν έπεται από αυτό ότι οιαδήποτε δίκη, η έκβαση της οποίας συνεπάγεται παρεπιμπτόντως τροποποίηση των στοιχείων που καταχωρίζονται στα βιβλία καταχώρισης των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, υπάγεται κατ' ανάγκη στην αποκλειστική δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους, όπου τηρείται το βιβλίο καταχώρισης. Πράγματι, δίκη που αφορά ουσιαστικά την καταχώριση, την τροποποίηση ή την απάλειψη οιουδήποτε στοιχείου που έχει καταχωριστεί στο βιβλίο καταχώρισης των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας συνιστά «διαφορά σε θέμα καταχωρίσεως διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας», πλην όμως δίκη, η οποία έχει κατ' ουσία ως αντικείμενο διαφορά μεταξύ ενός εφευρέτη και του συνδίκου πτωχεύσεως μιας εταιρείας που τον απασχολούσε προηγουμένως ως υπάλληλο, όπως στην προκειμένη περίπτωση, δεν συνιστά κατά κύριο λόγο διαφορά σε θέμα καταχώρισης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Η επίλυση της διαφοράς ενδέχεται να οδηγήσει στην αλλαγή του ονόματος του κατόχου των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας στα σχετικά μητρώα, το Ηνωμένο Βασίλειο όμως θεωρεί ότι, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στη σελίδα 34 της έκθεσης Jenard, «καταρχήν, τα θέματα που απαριθμούνται στο άρθρο 16 δεν απονέμουν δικαιοδοσία παρά μόνο στην περίπτωση που το δικαστήριο οφείλει να τα κρίνει ως κύριο ζήτημα».

Την ερμηνεία αυτή στηρίζει και μια άλλη σκέψη. Επειδή πρόκειται, για in personam δίκη, η απόφαση του ολλανδικού δικαστηρίου δεν είναι δυνατόν να είναι εκτελεστή στα λοιπά συμβαλλόμενα κράτη, και, στην υποθετική περίπτωση κατά την οποία η επίλυση της διαφοράς θα συνεπαγόταν παρεπιπτόντως τροποποιήσεις που θα έπρεπε να επέλθουν στα βιβλία καταχώρισης των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας άλλων συμβαλλόμενων κρατών, θα έπρεπε να υποβληθούν σχετικά αιτήσεις σε καθένα από τα ενδιαφερόμενα κράτη.

Η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου υπενθυμίζει επίσης ότι το Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί επί παρόμοιου ερωτήματος σχετικού με την ερμηνεία του άρθρου 16, περίπτωση 1, της Σύμβασης (πρβλ. απόφαση της 14. 12. 1977 στην υπόθεση 73/77, Sanders, Jurispr. 1977, σ. 2383) και διευκρινίσει ότι στόχος του άρθρου 16 είναι η απονομή δικαιοδοσίας στα δικαστήρια που είναι προφανώς τα περισσότερο ενδεδειγμένα να κρίνουν τις διαφορές που μνημονεύουν οι εν λόγω διατάξεις, αλλ' ότι, όταν το κυρίως αντικείμενο μιας σύμβασης έχει διαφορετική νομική φύση από εκείνη που προβλέπει το εν λόγω άρθρο, οι πιο πάνω σκέψεις δεν έχουν κανένα λόγο εφαρμογής.

Τέλος, η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου παρατηρεί ότι, κατά το άρθρο 4 του πρωτοκόλλου για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση των αποφάσεων σχετικά με το δικαίωμα απόκτησης του ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας, που προσαρτάται στη Σύμβαση για την έκδοση των ευρωπαϊκών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, στην οποία προσχώρησαν όλα τα κράτη μέλη της Κοινότητας, όταν αντικείμενο μιας αίτησης ευρωπαϊκού διπλώματος ευ-

ρεσιτεχνίας είναι η εφεύρεση ενός υπαλλήλου, τα δικαστήρια του κράτους, στο έδαφος του οποίου ασκεί ο υπάλληλος τη βασική επαγγελματική του δραστηριότητα, είναι τα μόνα αρμόδια να αποφαίνονται επί αγωγών που ασκούνται λόγω διαφοράς μεταξύ του εργοδότη και του υπαλλήλου, υπό την επιφύλαξη αντίθετης μεταξύ τους συμφωνίας. Δεδομένου ότι ο τόπος στον οποίο ένα πρόσωπο ασκεί τη βασική επαγγελματική του δραστηριότητα συμπίπτει στις περισσότερες περιπτώσεις με την κατοικία του, τα δικαστήρια του κράτους της κατοικίας του υπαλλήλου είναι κατά κανόνα αρμόδια να επιλαμβάνονται των αγωγών που αφορούν του ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Σύμφωνα με την ερμηνεία που προτείνει το Ηνωμένο Βασίλειο, τα εν λόγω δικαστήρια είναι επίσης αρμόδια να αποφαίνονται, δυνάμει του άρθρου 2 της Σύμβασης του 1968, επί των διεκδικητικών αγωγών που ασκεί εργοδότης και αφορά εθνικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας και αιτήσεις για εθνικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Η ομοιότητα του κατ' αυτόν τον τρόπο επιτυγχανομένου αποτελέσματος συνιστά έναν πρόσθετο λόγο υπέρ της στενής ερμηνείας του άρθρου 16, περίπτωση 4, της Σύμβασης του 1968.

Ενόψει των παρατηρήσεων που αναπτύχθηκαν πιο πάνω, το Ηνωμένο Βασίλειο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι στο τρίτο ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι μια δίκη αναφέρεται σε διαφορά «σε θέματα καταχωρίσεως... διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας» κατά την έννοια του άρθρου 16, περίπτωση 4, της Σύμβασης του 1968, μόνο αν η τελευταία έχει, ως κύριο αίτημα, την καταχώριση, την τροποποίηση ή την απάλειψη ενός στοιχείου από τα βιβλία καταχώρισης των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και όχι όταν η εν λόγω καταχώριση, τροποποίηση ή απάλειψη είναι παρεμπίπτουσα συνέπεια της έκβασης της δίκης.

Η *Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* προτείνει να δοθεί καταφατική απάντηση στο πρώτο ερώτημα. Παρατηρεί ότι το άρθρο 19 της Σύμβασης του 1968 δεσμεύει απευθείας όλα τα δικαστήρια κράτους μέλους και δεν προβλέπει εξαίρεση για τα ακυρωτικά. Η εκτέλεση της δέσμευσης αυτής ενδέχεται να έχει ως συνέπεια την αντικατάσταση του εθνικού δικονομικού δικαίου με τις διατάξεις της Σύμβασης. Πάντως, η συνέπεια αυτή προκύπτει από την ίδια τη φύση του κοινοτικού δικαίου — τμήμα του οποίου αποτελεί και η Σύμβαση του 1968 — που, ως κανόνας ηυξημένης ισχύος, υπερισχύει του εσωτερικού δικονομικού δικαίου. Η υλοποίηση του στόχου της Σύμβασης, που συνίσταται στη διασφάλιση «ταχείας διαδικασίας», ενθαρρύνεται στο μέτρο που ήδη στο πλαίσιο της κύριας δίκης είναι δυνατή, δυνάμει του άρθρου 19, η εξέταση της δικαιοδοσίας, η οποία εν πάση περιπτώσει είναι υποχρεωτική κατά το στάδιο της αναγνώρισης ή της εκτέλεσης, σύμφωνα με το άρθρο 28, παράγραφος 4, της Σύμβασης. Επιπλέον, η εφαρμογή του άρθρου 19 της Σύμβασης του 1968 παρουσιάζει το πλεονέκτημα ότι οι διάδικοι αποφεύγουν περιττά έξοδα και απώλεια χρόνου.

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, η Επιτροπή θεωρεί ότι από μια σοβαρή εξέταση της νομικής βάσης του άρθρου 16, περίπτωση 4, καθίσταται προφανής η ανάγκη αυτόνομης ερμηνείας των εννοιών που περιέχει το εν λόγω άρθρο.

Η ορθή εφαρμογή της εν λόγω διάταξης είναι δυνατή μόνο με ομοιόμορφη ερμηνεία που θα ισχύει σε όλα τα κράτη μέλη. Απαιτεί ομοιόμορφη ερμηνεία, σύμφωνη με την κοινοτική έννομη τάξη.

Την αυτόνομη ερμηνεία επιβάλλει επίσης η ανάγκη διασφάλισης της οφειλόμενης έννομης προστασίας. Σε περιπτώσεις όπως η προκειμένη, όπου η ίδια εφεύρεση αφορά περισσότερα από ένα κράτη που προσχώρησαν στη Σύμβαση του 1968, η αναφορά στο δίκαιο του κράτους στο

οποίο κατατέθηκε το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ή στο οποίο υποβλήθηκε σχετική αίτηση οδηγεί σε περίπλοκες καταστάσεις. Ασφαλώς η εφαρμογή του lex fori επιτρέπει την άρση παρόμοιων καταστάσεων, δεν συνιστάται όμως για άλλους λόγους και συγκεκριμένα επειδή δεν λαμβάνει υπόψη την κοινοτική φύση της Σύμβασης του 1968 και επειδή είναι δυνατό να δώσει λαβή σε μη επιθυμητή χρησιμοποίηση της τακτικής του «forumshopping», ιδίως στις περιπτώσεις — αν και περιορισμένες — κατά τις οποίες τα άρθρα 5 και 6 της Σύμβασης αφήνουν στον ενάγοντα την ελευθερία να επιλέξει το αρμόδιο δικαστήριο.

Ως προς το τρίτο ερώτημα, η Επιτροπή υπογραμμίζει καταρχάς ότι το γεγονός ότι ο Goderbauer πραγματοποίησε την εφεύρεσή του ενώ απασχολούνταν ακόμη στην εταιρεία, η οποία στη συνέχεια κηρύχθηκε σε πτώχευση, δεν έχει σημασία για την απάντηση που πρέπει να δοθεί στο ερώτημα αυτό. Πράγματι, απαιτείται να εξεταστεί αν συντρέχει δικαιοδοσία κατά την έννοια του άρθρου 16, περίπτωση 4, ή αν πρέπει να εφαρμοστεί το άρθρο 5 της Σύμβασης που ορίζει τη δικαιοδοσία σε διαφορές εκ συμβάσεως, ακόμη και στην περίπτωση που ο Goderbauer θα είχε πραγματοποιήσει την εφεύρεσή του εκτός οποιασδήποτε σχέσης εργασίας και αναλάμβανε απλώς τη συμβατική υποχρέωση να εκχωρήσει τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας και τις σχετικές αιτήσεις, χωρίς στη συνέχεια να εκτελέσει την υποχρέωση αυτή.

Αντίθετα, εκείνο που φαίνεται να είναι αποφασιστικής σημασίας είναι το ότι οιαδήποτε αίτηση που αφορά κατά κάποιο τρόπο την καταχώριση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας δεν υπάγεται αυτομάτως στο άρθρο 16, περίπτωση 4.

Πριν από τη σχετική αίτηση, είναι αναγκαίο επί παραδείγματι να προσδιοριστεί ποιος δικαιούται να του χορηγηθεί το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Άλλωστε, διαφορά με αυτό το αντικείμενο μπορεί να ανακύψει ανεξάρτητα από αγωγή σχετικά με την «καταχώριση ή το κύρος των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας».

Σε περίπτωση που ο εφευρέτης πραγματοποίησε την εφεύρεσή του στο πλαίσιο σχέσεως εργασίας, εναπόκειται στο δικαστήριο, το οποίο είναι αρμόδιο να κρίνει τις διαφορές που απορρέουν από την εν λόγω σχέση, να αποφανθεί επί του ερωτήματος αυτού.

Η εν λόγω οροθέτηση δικαιοδοσιών φαίνεται να ενδείκνυται σε όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες αναφύονται προδικαστικά ερωτήματα που αφορούν την κύρια δίκη.

Εξάλλου, ανάλογες με τις προτεινόμενες από την Επιτροπή λύσεις απορρέουν τόσο από τη Σύμβαση του Μονάχου περί του ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας, της 5ης Οκτωβρίου 1973, όσο και από τη Σύμβαση του Λουξεμβούργου περί του κοινοτικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας, της 15ης Δεκεμβρίου 1975.

Σύμφωνα με το άρθρο 60, παράγραφος 1, της Σύμβασης του Μονάχου, όταν πρόκειται για εφευρέσεις που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο σχέσεως εργασίας, εκείνο που καθορίζει αν το δικαίωμα επί του ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας ανήκει στον υπάλληλο ή στον εργοδότη είναι το δίκαιο του κράτους, στο έδαφος του οποίου ασκείται η δραστηριότητα. Κατά το άρθρο 4 του πρωτοκόλλου σχετικά με την αναγνώριση, αποκλειστική δικαιοδοσία για να κρίνουν αγωγές επί διαφορών μεταξύ εργοδότη και υπαλλήλου έχουν τα δικαστήρια του κράτους αυτού. Αν η εν λόγω Σύμβαση εφαρμοζόταν στην προκειμένη περίπτωση, το προδικαστικό ερώτημα που αφορά την ταυτότητα του κατόχου του διπλώματος ευρεσιτεχνίας θα μπορούσε και μάλιστα θα όφειλε να επιλύσει ο ολλανδός δικαστής.

Επίσης, το άρθρο 69, παράγραφος 4, περίπτωση 6, της Σύμβασης του Λουξεμβούργου απονέμει αποκλειστική δικαιοδοσία στα δικαστήρια της χώρας στην οποία διενεργείται η εργασία, όταν πρόκειται για «αγωγή, σχετική με το δικαίωμα επί του διπλώματος ευρεσιτεχνίας με διαδίκους τον εργοδότη και τον υπάλληλο».

Η ανταγωγή που άσκησε ο σύνδικος πτωχεύσεως έχει ως αντικείμενο την έκδοση εκ μέρους του Arrondissementsrechtbank του Maastricht αναγνωριστικής απόφασης ως προς το ποιος έχει το δικαίωμα να του χορηγηθεί το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Υπό την έννοια αυτή, η αγωγή αποβλέπει στην έκδοση αναγνωριστικής απόφασης, από την οποία μπορούν να εμπνευστούν τα αναφερόμενα στο άρθρο 16, περίπτωση 4, δικαστήρια, προκειμένου να εκδόσουν μεταγενέστερα αποφάσεις τους επί «της καταχωρίσεως ή κύρους» των αιτήσεων χορηγήσεως διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ή των χορηγηθέντων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

Η Επιτροπή θεωρεί επομένως, ότι αίτηση όπως στην προκειμένη περίπτωση — η περιγραφομένη στην απόφαση του Hoge Raad της 29ης Οκτωβρίου 1982 — δεν πρέπει να θεωρηθεί ως αίτηση κατά την έννοια του άρθρου 16, περίπτωση 4, αλλ' ως αίτηση κατά την έννοια του άρθρου 5 της Σύμβασης του 1968.

III — Προφορική διαδικασία

Στη συνεδρίαση της 8ης Ιουλίου 1983, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από το νομικό της σύμβουλο Zimmermann, επικουρούμενο από τον Stein, δικηγόρο, Zwolle, ανέπτυξαν προφορικά τις παρατηρήσεις τους.

Η γενική εισαγγελέας ανέπτυξε τις προτάσεις της στη συνεδρίαση της 5ης Οκτωβρίου 1983.

Σκεπτικό

1 Με απόφαση της 29ης Οκτωβρίου 1982, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 3 Νοεμβρίου 1982, το Hoge Raad των Κάτω Χωρών υπέβαλε, δυνάμει του πρωτοκόλλου τη 3ης Ιουνίου 1971 για την ερμηνεία από το Δικαστήριο της Σύμβασης της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (εφεξής η Σύμβαση), τρία προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 16, περίπτωση 4, και 19 της Σύμβασης.

2 Τα εν λόγω ερωτήματα ανέκυψαν στο πλαίσιο αναίρεσης που άσκησε ο Ferdinand M. J. J. Duijnstee κατ' αποφάσεως του Gerechtshof του 's-Hertogenbosch της 20ής Μαΐου 1981, η οποία επικύρωσε απόφαση του Arrondissementsrechtbank του Maastricht.

3 Στις 28 Νοεμβρίου 1979, ο Duijnstee, υπό την ιδιότητά του ως συνδίκου της πτωχεύσεως της εταιρείας BV Schroefboutenfabriek, υπέβαλε ενώπιον του προέδρου του Arrondissementsrechtbank του Maastricht αίτηση λήψεως ασφαλιστικών μέτρων με την οποία ζητούσε να υποχρεωθεί ο Lodewijk Goderbauer, πρώην διευθυντής της εν λόγω επιχείρησης, να μεταβιβάσει στην πτωχεύσασα

εταιρεία τις αιτήσεις χορηγήσεως διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που είχε κατα-
θέσει, καθώς και τα χορηγηθέντα σε 22 χώρες, μεταξύ των οποίων και ορισμένα
συμβαλλόμενα στη Σύμβαση κράτη, διπλώματα ευρεσιτεχνίας για εφεύρεση που
πραγματοποίησε ο Goderbauer όταν ήταν υπάλληλος της εταιρείας αυτής. Η
αίτηση του Duijnstee, η οποία στηριζόταν στο γεγονός ότι το ολλανδικό γρα-
φείο διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας αναγνώρισε την εταιρεία BV Schroefboutenfa-
briek ως δικαιούχο του ολλανδικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας για την εφεύρεση
του Goderbauer, απορρίφθηκε στις 19 Δεκεμβρίου 1979.

4 Στις 21 Δεκεμβρίου 1979, ο Goderbauer ενήγαγε το σύνδικο της πτωχεύσεως ενώ-
πιον του Arrondissementsrechtbank του Maastricht, ισχυριζόμενος ότι, εφόσον και
κατά το μέτρο που τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας και οι αιτήσεις χορηγήσεως
διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που αναφέρονται στην αγωγή ανήκουν στην πτωχεύ-
σασα εταιρεία, ο Goderbauer έχει έναντι του συνδίκου δικαίωμα παρακρατή-
σεως των εν λόγω διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και των σχετικών αιτήσεων. Ο
Duijnstee άσκησε τότε ανταγωγή, η οποία είχε το αυτό αντικείμενο με εκείνο
της προηγηθείσας αιτήσεώς του της 28ης Νοεμβρίου 1979 περί λήψεως ασφαλι-
στικών μέτρων.

5 Με απόφαση της 24ης Απριλίου 1980, το Arrondissementsrechtbank του Maastricht
απέρριψε τόσο την αγωγή του Goderbauer όσο και την ανταγωγή του Duijnstee.
Με απόφασή του της 20ής Μαΐου 1981, το Gerechtshof του 'S-Hertogenbosch επι-
κύρωσε κατ' έφεση την εν λόγω απόφαση.

6 Κατά της τελευταίας αυτής αποφάσεως, ο Duijnstee άσκησε αναίρεση, επικαλού-
μενος παράβαση του ολλανδικού νόμου περί των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

7 Μολονότι η αίτηση αναιρέσεως δεν στηρίζεται παρά σε λόγο που αφορά παρά-
βαση των σχετικών με τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας διατάξεων του ολλανδικού
δικαίου, το Hoge Raad διατύπωσε εντούτοις επιφυλάξεις ως προς τη δικαιοδοσία
του να επιληφθεί της υποθέσεως, λόγω υπάρξεως ορισμένων στοιχείων που
άπτονται του δικαιώματος άλλων κρατών και που είναι δυνατό, δυνάμει του
άρθρου 16, περίπτωση 4, της Σύμβασης, να συνεπάγονται αποκλειστική δικαιο-
δοσία των δικαστηρίων άλλων συμβαλλόμενων κρατών.

8 Το Hoge Raad διερωτάται, πρώτον, κατά πόσον, αν υποτεθεί ότι στην προκει-
μένη περίπτωση η αποκλειστική δικαιοδοσία να κρίνει την υπόθεση ανήκει σε
δικαστήριο άλλου συμβαλλόμενου κράτους, πρέπει η δικαιοδοσία αυτή να γίνει
δεκτή, έστω και αν δεν την επικαλέστηκε κανένας από τους διαδίκους. Πράγ-
ματι, το άρθρο 419, παράγραφος 1, του ολλανδικού κώδικα πολιτικής δικονο-
μίας περιορίζει την εξέταση του Hoge Raad «στους λόγους αναιρέσεως που επι-

καλούνται οι διάδικοι», ενώ το άρθρο 19 της Σύμβασης προβλέπει ότι «το δικαστήριο συμβαλλόμενου κράτους διαπιστώνει αυτεπάγγελτα την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του, εφόσον καλείται να κρίνει, ως κύριο ζήτημα, διαφορά για την οποία δικαστήριο άλλου συμβαλλόμενου κράτους έχει αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 16».

9 Με το πρώτο ερώτημά του το Hoge Raad ζητεί, επομένως, από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν η υποχρέωση που το άρθρο 19 της Σύμβασης επιβάλλει στο δικαστήριο συμβαλλόμενου κράτους να διαπιστώνει αυτεπάγγελτα την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του, συνεπάγεται ότι διάταξη, όπως το άρθρο 419, παράγραφος 1, του ολλανδικού κώδικα πολιτικής δικονομίας καθίσταται ανενεργός, υπό την έννοια ότι το ακυρωτικό δικαστήριο οφείλει να εξετάσει και το ζήτημα αν η προσβαλόμενη απόφαση εξεδόθη επί διαφοράς, όπως η αναφερόμενη στο άρθρο 19, σε περίπτωση δε που δοθεί καταφατική απάντηση στο ερώτημα αυτό, αν το εν λόγω δικαστήριο οφείλει να εξαφανίσει την απόφαση αυτή, έστω και αν το εν λόγω ζήτημα δεν προεβλήθη ως λόγος αναιρέσεως.

10 Για να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι στόχοι που επιδιώκει η Σύμβαση.

11 Όπως προκύπτει από το προοίμιο της Σύμβασης, τα συμβαλλόμενα κράτη, μεριμνώντας για την «ενίσχυση στην Κοινότητα της έννομης προστασίας των εγκατεστημένων σε αυτή προσώπων», έκριναν ότι προείχε προς το σκοπό αυτό να «καθορισθεί η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων τους, να διευκολυνθεί η αναγνώριση και να θεσπισθεί ταχεία διαδικασία για την εκτέλεση των αποφάσεων, καθώς και των δημοσίων εγγράφων και των δικαστικών συμβιβασμών».

12 Επομένως, τόσο οι σχετικές με τον καθορισμό της δικαιοδοσίας διατάξεις, όσο και οι σχετικές με την αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων, έχουν ως σκοπό την ενίσχυση της έννομης προστασίας των εγκατεστημένων στην Κοινότητα προσώπων.

13 Η αρχή ακριβώς της ασφάλειας του δικαίου στην κοινοτική έννομη τάξη και οι στόχοι που επιδιώκει η Σύμβαση, δυνάμει του άρθρου 220 της συνθήκης ΕΟΚ, στο οποίο στηρίζεται η τελευταία, απαιτούν, να διασφαλίζεται η ισότητα και η ομοιομορφία των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλόμενων κρατών

και των ενδιαφερομένων που απορρέουν από τη Σύμβαση, ανεξάρτητα από τους θεσπισθέντες σχετικά κανόνες στην έννομη τάξη των εν λόγω κρατών.

14 Πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η Σύμβαση, αποσκοπούσα στον καθορισμό της δικαιοδοσίας των δικαστηρίων των συμβαλλόμενων κρατών στην ενδοκοινοτική έννομη τάξη σε αστικές υποθέσεις, υπερισχύει των εσωτερικών διατάξεων που δεν συμβιβάζονται με αυτήν.

15 Στο πρώτο ερώτημα προσήκει επομένως η απάντηση ότι το άρθρο 19 της Σύμβασης επιβάλλει στον εθνικό δικαστή την υποχρέωση να διαπιστώνει αυτεπάγγελτα την έλλειψη της διεθνούς δικαιοδοσίας του, κάθε φορά που κρίνει ότι συντρέχει αποκλειστική δικαιοδοσία δικαστηρίου άλλου συμβαλλόμενου κράτους, κατά την έννοια του άρθρου 16 της Σύμβασης, ακόμη και στην περίπτωση άσκησης αναίρεσης, καίτοι οι εθνικοί δικονομικοί κανόνες περιορίζουν την εξέταση του δικαστηρίου μόνο στους λόγους που επικαλούνται οι διάδικοι.

16 Με το δεύτερο ερώτημά του, το Hoge Raad ερωτά αν η έννοια διαφοράς «σε θέματα καταχωρίσεως ή κύρους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας», κατά το άρθρο 16, περίπτωση 4, της Σύμβασης, το οποίο απονέμει αποκλειστική δικαιοδοσία στα δικαστήρια του συμβαλλόμενου κράτους, αρμόδιου να χορηγήσει το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, πρέπει να προσδιοριστεί βάσει του δικαίου του συμβαλλόμενου κράτους, στα δικαστήρια του οποίου παραπέμπει η εν λόγω διάταξη ή βάσει του lex fori ή τέλος βάσει αυτόνομης ερμηνείας της επίδικης διάταξης.

17 Το Δικαστήριο πολλές φορές είχε την ευκαιρία να αποφανθεί επί των κριτηρίων τα οποία πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για την ερμηνεία των εννοιών που περιέχει η Σύμβαση. Έτσι, με την απόφαση της 22ας Φεβρουαρίου 1979 (υπόθεση 133/78, Gourdain, Jurispr. 1979, σ. 743), το Δικαστήριο έκρινε ότι «προκειμένου να διασφαλίσει, στο μέτρο του δυνατού, την ισότητα και την ομοιομορφία των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των συμβαλλόμενων κρατών και των ενδιαφερομένων που απορρέουν από αυτή», εκείνο που έχει σημασία είναι το άρθρο 1 της Σύμβασης να μην ερμηνεύεται «ότι συνιστά απλή παραπομπή στο εσωτερικό δίκαιο του ενός ή του άλλου από τα ενδιαφερόμενα κράτη», αλλ' αντιθέτως «οι έννοιες, των οποίων γίνεται χρήση στο άρθρο 1, να θεωρούνται ως αυτοτελείς έννοιες που πρέπει να ερμηνεύονται σε σχέση, αφενός, με τους στόχους και το σύστημα της Σύμβασης και, αφετέρου, με τις γενικές αρχές που συνάγονται από το σύνολο των εθνικών εννόμων συστημάτων». Την ανάγκη

αυτόνομης ερμηνείας των εννοιών που περιέχουν τα άρθρα 13 και 14, παράγραφος 2, της Σύμβασης έλαβε υπόψη του το Δικαστήριο και στην απόφασή του της 21ης Ιουνίου 1978 (υπόθεση 150/77, Ott, Jurispr. 1978, σ. 1432), των δε εννοιών που περιέχει το άρθρο 5, παράγραφος 1, της Σύμβασης στην απόφαση της 22ας Μαρτίου 1983 (υπόθεση 34/82, Peters Bau-Unternehmung, Jurispr. 1983, σ. 987).

18 Στην προκειμένη περίπτωση, οιαδήποτε ερμηνεία, βάσει του δικαίου του συμβαλλόμενου κράτους, τα δικαστήρια του οποίου είναι αρμόδια κατά το άρθρο 16, περίπτωση 4, ή βάσει της lex fori, περικλείει τον κίνδυνο να οδηγήσει σε αποκλίνουσες λύσεις, επιζήμιες τόσο για την ισότητα όσο και για την ομοιομορφία των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που απορρέουν για τους ενδιαφερομένους από τη Σύμβαση.

19 Επίσης, η έννοια της διαφοράς «σε θέματα καταχωρίσεως ή κύρους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας», που αναφέρεται στο άρθρο 16, περίπτωση 4, πρέπει να θεωρηθεί ως αυτόνομη έννοια που προορίζεται να έχει ομοιόμορφη εφαρμογή σε όλα τα συμβαλλόμενα κράτη.

20 Η απάντηση που δίδεται στο δεύτερο ερώτημα υποχρεώνει το Δικαστήριο να δευκρινίσει το περιεχόμενο της εννοίας της διαφοράς «σε θέματα καταχωρίσεως ή κύρους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας», εφόσον το Hoge Raad με το τρίτο ερώτημά του ερωτά αν η έννοια αυτή μπορεί να καλύψει διαφορά όπως αυτή της κύριας δίκης.

21 Για να δοθεί απάντηση στο τρίτο ερώτημα, πρέπει να ανατρέξει κανείς επίσης στους στόχους και στο σύστημα της Σύμβασης.

22 Προς τούτο, έχει σημασία να τονιστεί ότι η αποκλειστική δικαιοδοσία σε διαφορές σε θέματα καταχώρισης ή κύρους των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, που αναγνωρίζεται στα δικαστήρια των συμβαλλόμενων κρατών, στο έδαφος των οποίων ζητήθηκε ή πραγματοποιήθηκε η κατάθεση ή η καταχώριση του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, δικαιολογείται από το γεγονός ότι τα δικαστήρια αυτά είναι τα πλέον ενδεδειγμένα να εκδικάσουν περιπτώσεις όπου η διαφορά αφορά η ίδια το κύρος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή την ύπαρξη της κατάθεσης ή καταχώρισης.

23 Αντιθέτως, όπως ρητά αναφέρεται στην έκθεση εμπειρογνωμόνων για την Σύμβαση των Βρυξελλών (ΡΒ C 59, 1979, σ. 36), όσον αφορά «τις λοιπές αγωγές, συμπεριλαμβανομένων και των αγωγών λόγω παραποιήσεως, εφαρμόζονται οι γενικοί κανόνες της Σύμβασης». Η επισήμανση αυτή επιβεβαιώνει τον περιορισμένο χαρακτήρα της διάταξης του άρθρου 16, περίπτωση 4.

24 Επομένως, ως διαφορές «σε θέματα καταχωρίσεως ή κύρους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας» πρέπει να θεωρηθούν οι διαφορές στις οποίες η απονομή αποκλειστικής δικαιοδοσίας στους δικαστές του τόπου εκδόσεως του διπλώματος ευρεσιτεχνίας δικαιολογείται ενόψει των στοιχείων που προαναφέρθηκαν, όπως είναι οι διαφορές σχετικά με το κύρος, την κτήση ή την απώλεια του διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή τη διεκδίκηση δικαιώματος προτεραιότητας λόγω προγενέστερης κατάθεσης.

25 Αντιθέτως, όταν η ίδια η διαφορά δεν αφορά το κύρος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή την ύπαρξη της κατάθεσης ή της καταχώρισης, πρέπει να κριθεί ότι κανένας συγκεκριμένος λόγος δεν συνηγορεί υπέρ της απονομής αποκλειστικής δικαιοδοσίας στα δικαστήρια του συμβαλλόμενου κράτους στο οποίο ζητήθηκε ή χορηγήθηκε το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και ότι, συνεπώς, η διαφορά αυτή δεν εμπίπτει στο άρθρο 16, περίπτωση 4.

26 Στη συγκεκριμένη περίπτωση, οι διάδικοι στην κύρια δίκη δεν αμφισβητούν ούτε το κύρος των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ούτε τη νομιμότητα της καταχώρισής τους στις διάφορες χώρες. Πράγματι, η επίλυση της διαφοράς εξαρτάται αποκλειστικά από το αν δικαιούχος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας είναι ο Goderbauer ή η πτωχεύσασα εταιρεία BV Schroefboutenfabriek, το οποίο πρέπει να προσδιοριστεί βάσει των εννόμων σχέσεων που υπήρξαν μεταξύ των ενδιαφερομένων. Συνεπώς, δεν συντρέχει λόγος εφαρμογής του κανόνα lex fori του άρθρου 16, περίπτωση 4.

27 Σχετικά τονίζεται ότι τόσο η Σύμβαση του Μονάχου περί του ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας, της 5ης Οκτωβρίου 1973, όσο και η Σύμβαση του Λουξεμβούργου περί του κοινοτικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας, της 15ης Δεκεμβρίου 1975 (ΡΒ L 17, 1976), που δεν τέθηκαν ακόμα σε ισχύ, κάνουν πολύ σαφή διάκριση μεταξύ της δικαιοδοσίας για διαφορές που αφορούν το δικαίωμα επί του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, ιδιαίτερα δε στην περίπτωση που το δίπλωμα ευρεσι-

τεχνίας αφορά εφεύρεση υπαλλήλου, και της δικαιοδοσίας για διαφορές σε θέματα καταχώρισης ή κύρους διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Παρόλον ότι οι δύο αυτές συμβάσεις δεν τυγχάνουν εφαρμογής στην παρούσα περίπτωση, το γεγονός ότι δέχονται ρητά τη διάκριση αυτή συνιστά στοιχείο που επιβεβαιώνει την ερμηνεία που έδωσε το Δικαστήριο στις αντίστοιχες διατάξεις της Σύμβασης των Βρυξελλών.

28 Στο τρίτο ερώτημα προσήκει, επομένως, η απάντηση ότι η έννοια της διαφοράς «σε θέματα καταχωρίσεως ή κύρους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας» δεν περιλαμβάνει τη διαφορά μεταξύ υπαλλήλου, δημιουργού μιας εφεύρεσης, για την οποία ζητήθηκε ή χορηγήθηκε δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, και του εργοδότη του, όταν αυτή αφορά τα αντίστοιχα επί του εν λόγω διπλώματος ευρεσιτεχνίας δικαιώματά τους που απορρέουν από τη μεταξύ τους σχέση εργασίας.

Επί των δικαστικών εξόδων

29 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, η κυβέρνηση του Ηνωμένου βασιλείου και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης το χαρακτήρα παρεμπίπτοντος, που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Διά ταύτα

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με απόφαση της 29ης Οκτωβρίου 1982 το Hoge Raad των Κάτω Χωρών, αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 19 της Σύμβασης επιβάλλει στον εθνικό δικαστή την υποχρέωση να διαπιστώνει αυτεπάγγελτα την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του κάθε φορά που κρίνει ότι συντρέχει αποκλειστική δικαιοδοσία δικαστηρίου άλλου συμβαλλόμενου κράτους, κατά την έννοια του άρθρου 16 της Σύμβασης, ακόμη και στην περίπτωση άσκησης αναίρεσης, καίτοι οι εθνικοί δικονομικοί κανόνες περιορίζουν την εξέταση του δικαστηρίου μόνο στους λόγους που επικαλούνται οι διάδικοι.**

2) Η έννοια της διαφοράς σε «θέματα καταχωρίσεως ή κύρους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας», που μνημονεύει το άρθρο 16, περίπτωση 4, πρέπει να θεωρηθεί ως αυτόνομη έννοια που προορίζεται να έχει ομοιόμορφη εφαρμογή σε όλα τα συμβαλλόμενα κράτη.

3) Η έννοια της διαφοράς «σε θέματα καταχωρίσεως ή κύρους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας» δεν περιλαμβάνει τη διαφορά μεταξύ υπαλλήλου, δημιουργού μιας εφευρέσεως, για την οποία ζητήθηκε ή χορηγήθηκε δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, και του εργοδότη του, όταν αυτή αφορά τα αντίστοιχα επί του εν λόγω διπλώματος ευρεσιτεχνίας δικαιώματά τους που απορρέουν από τη μεταξύ τους σχέση εργασίας.

Mertens de Wilmars Koopmans

Bahlmann O'Keeffe Bosco

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 15 Νοεμβρίου 1983.

Ο γραμματέας

P. Heim

Ο πρόεδρος

J. Mertens de Wilmars

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ SIMONE ROZÈS ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΧΘΗΚΑΝ ΣΤΙΣ 5 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1983 [1]

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

Το Δικαστήριο επελήφθη αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής απόφασης που υπέβαλε το Hoge Raad των Κάτω Χωρών στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του F. M. J. J. Duijnstee, συνδίκου της πτωχεύσεως της εταιρείας περιορισμένης ευθύνης BV Schroefboutenfabriek, και του Lodewijk Goderbauer, πρώην υπαλλήλου της εν λόγω εταιρείας, δημιουργού μιας εφεύρεσης για την οποία χορηγήθηκε δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

I — Τα πραγματικά περιστατικά έχουν ως εξής:

Ο Lodewijk Goderbauer, διευθυντής της εταιρείας κατασκευής βλήτρων Everts και Van der Weijden, με έδρα το Heerlen (Κάτω Χώρες), κάτοικος Schaesberg (Κάτω Χώρες), είναι ο δημιουργός μιας εφεύρεσης που συνίσταται σε μέθοδο στερέωσης σιδηροτροχιάς σε εγκάρσια δοκό. Κατέθεσε επ' ονόματί του αιτήσεις για χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας στο ολλανδικό γραφείο

1 — Μετάφραση από τα γαλλικά.